וילך ג

א. אין פסוק[1] „ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון ברית ה׳ ואל כל זקני ישראל״, שטעלט זיך דער ראַגאַטשאָווער[2] אויף די ווערטער „הכהנים בני לוי״:

דער לשון „הכהנים בני לוי״ שטייט אויך פריער אין סוף פ׳ שופטים[3] ביי דעם דין פון עגלה ערופה — „ונגשו הכהנים בני לוי גו׳״; זאָגט דאָרט דער ספרי: „אין לי אלא תמימים, בעלי מומים מנין ת״ל בני לוי״, ד. ה. אַז דער יתור לשון „בני לוי״ קומט מרבה זיין אַז אויך כהנים בעלי מומין[4] זיינען כשר לעגלה ערופה[5] —

פרעגט דער ראַגאַטשאָווער „וכאן מאי״ — וואָס קומט דאָ דער פסוק מרבה זיין מיט די ווערטער „בני לוי״? — דאָ האָט דאָך קיין אָרט ניט צו לערנען אַז דער פסוק איז מרבה בעלי מומים, וויבאַלד דאָ רעדט זיך ניט וועגן עבודה וכיו״ב, וואו בעלי מומים זיינען פסול.

און דאָס איז פון די געציילטע ערטער וואָס דער ראַגאַטשאָווער בלייבט ביי אַ קושיא[6].

1) פרשתנו לא, ט.

2) עה״ת כאן (ע׳ רסא).

3) כא, ה.

4) בספרי (הובא ברש״י) עה״פ (שופטים יח, א) „לא יהי׳ לכהנים הלוים כל שבט לוי״ מרבה בעלי מומים ממש״נ „כל שבט לוי״. ואכ״מ.

5) וגם לברכת כהנים כשרים, כהמשך הכתוב „כי בם בחר גו׳ ולברך גו׳״, וכבספרי שם. וראה תענית כז, רע״א ובתוד״ה אי.

6) וידוע דכ״ק מו״ח אדמו״ר אמר עליו „שר התורה״.

ב. ווי געזעט כמה פעמים, קען מען אַרויסנעמען פון פרש״י על התורה „ענינים מופלאים״[7] אויך אין שאר חלקי התורה; און אַזוי אויך בעניננו, איז לויט פרש״י, ווערט דוקא ע״פ פשוטו של מקרא, די אויבנגעבראַכטע קשיא פאַר־ענטפערט:

רש״י איז מפרש אין אונזער פסוק: „ויכתוב משה וגו׳ ויתנה — כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו״.

דאָס וואָס רש״י זאָגט „כשנגמרה כולה״ איז מובן (ווי מפרשי רש״י[8] זיינען מסביר): כדי מ׳זאָל ניט מיינען (וויבאַלד דער פסוק דערציילט דאָ ווי משה רבינו האָט זי געשריבן און געגעבן) אַז משה רבינו האָט די ס״ת גע־שריבן נאָר ביז דער פרשה און ניט ווייטער, און האָט איר געגעבן אַ ניט דערשריבענע, זאָגט רש״י אַז ער האָט זי געגעבן „כשנגמרה כולה״.

[דערמיט איז פאַרשטאַנדיק פאַרוואָס רש״י איז מעתיק אין ד״ה אויך דעם וואָרט „ויתנה״ וכו׳, און זאָגט ניט בקיצור: ויכתוב משה, כולה.

ווייל פון „ויכתוב״ אַליין איז ניטאָ קיין הכרח אַז דאָס איז „כולה״. וויבאַלד אָבער עס שטייט אין פסוק „ויתנה״, איז דאָס מכריח צו זאָגן אַז דער „ויכתוב״ מיינט „כולה״, ווייל משה וועט דאָך זי ניט געבן ניט פאַרענדיקט].

עס איז אָבער ניט מובן דער סיום פון פרש״י „נתנה לבני שבטו״: לכאורה

7) ל׳ השל״ה במס׳ שבועות שלו (קפא, א).

8) ראה גו״א, ס׳ זכרון (בפי׳ הא׳) וחי׳ ופי׳ מהרי״ק כאן. ש״ח ומשכיל לדוד באו״א.

חזר'ט ער איבער דאָס וואָס עס שטייט אין פסוק גופא — „ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון גו'"?

אויב רש"י קומט באַוואָרענען אַז „כהנים" דאַ מיינט (ניט בלויז כהנים, נאָר) „בני שבטו" — דעם שבט לוי בכללות — איז ווידער קשה: דער לשון „כהנים בני לוי" שטייט שוין פריער, כנ"ל, און דאָרט מיינט עס (ניט שבט לוי בכלל, נאָר) דוקא די כהנים, ווי דער פסוק איז דאָרט ממשיך „כי בם בחר ה' גו' לשרתו ולברך גו' ועל פיהם יהי' כל ריב וכל נגע" (וואָס דאָס מיינט כהנים דוקא); אַזוי שטייט אויך דער לשון „הכהנים הלויים" כמה פעמים אין תורה[9], און אומעטום[10] מיינט עס בלויז כהנים, ווי רש"י טייטשט ביי דעם ערשטן מאָל[11]: „הכהנים הלויים — הכהנים שיצאו משבט לוי".

היינט פון וואַנעט איז רש"י'ס הכרח דאַ אַז „ויתנה אל הכהנים בני לוי" מיינט „לבני שבטו" — גאַנץ שבט לוי?

הגם אַז דער פסוק גופא איז מסיים „הנושאים את ארון ברית ה'" און די נושאי הארון זיינען געווען די לויים[12] — קען מען עס מפרש זיין (ווי דער חזקוני[13]), אַז ס'רעדט זיך וועגן די כהנים וועלכע האָבן צוגעגרייט דעם ארון אַז די לויים זאָלן קענען עס טראָגן און זיי זיינען די וואָס „ושמו אותם (די בני קהת) גו' אל משאו", ווי עס שטייט אין סוף פרשת במדבר[14]; און הגם אַז אַט דער פירוש איז ניט גלאַטיק, איז עס אָבער דאָך מער קרוב לפשוטו של מקרא, ווי צו טייטשן אַז מיט „הכהנים בני לוי" ווערן געמיינט אויך ניט כהנים — גאַנץ שבט לוי.

[ובפרט: מ'קען סיי ווי ניט טייטשן „הנושאים את ארון ברית ה'" גאַנץ שבט לוי, ווייל בלויז בני קהת האָבן געטראָגן דעם ארון[15]].

ג. דער ביאור אין דעם:

אויך דאַ (ווי אין די אַנדערע פסוקים) לערנט רש"י, אַז „ויתנה אל הכהנים בני לוי" מיינט אַז די נתינה בפועל איז געווען נאָר צו כהנים, אָבער טאַקע מהאי טעמא שטעלט זיך די שאלה (וואָס ער באַוואָרנט עס בפירושו): משה רבינו האָט דאָך די ס"ת געגעבן (ווי דער פסוק איז מסיים) אויך „ואל כל זקני ישראל", צו אַלע שבטי ישראל, וואָס די זקנים זיינען געווען זייערע פאָרטרעטער[16]; היינט וויבאַלד אַז די נתינת הס"ת צו

---

9) שופטים יז, ט. יז, יח. יח, א. תצא כד, ח. תבא כז, ט.

10) ומה שפרש"י בשופטים (יח, א) „ונחלתו — אלו קדשי הגבול תרומות ומעשרות כו'", דקאי גם על הלויים — היינו משום שנאמר „(לכהנים הלויים) כל שבט לוי", שמרבה גם הלויים. ואף שפרש"י (כנ"ל הערה 4) „כל שבט לוי — בין תמימין בין בעלי מומין" — היינו מתיבת „כל" (ודלא כבש"ח שם). ואכ"מ.

11) שופטים יז, ט.

12) ראה חי' ופי' מהרי"ק כאן.

13) בפי' הב' (וראה גם ש"ך עה"ת כאן). — בפי' הא' כ' דהכהנים נקראו „נושאי ארון גו'" מפני שנשאו אותו אחרי פטירת משה כו' (וכן נקראו בספר יהושע (קאפיטל ג־ד) „הכהנים נושאי ארון גו'" וכיו"ב) — אבל קשה לפרש כן בפרש"י, שהרי התלמיד לא למד זה עדיין.

14) ד, ה ואילך.

15) ראה ספר זכרון כאן.

ומש"נ (עקב י, ח) „בעת ההיא הבדיל גו' שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה'" — י"ל כי נקט שלימות ותכלית ההבדלה דשבט לוי — שזהו נשיאת הארון.

ומש"נ לקמן בפרשתנו (לא, כה) „ויצו משה את הלוים נושאי ארון גו'" יש לפרש כנ"ל [או דקאי רק על בני קהת (ובראב"ע שם — דקאי על הכהנים) — ודוחק לומר כן לרש"י, מדסתים].

16) פרש"י בהעלותך יא, כו.

„הכהנים בני לוי" איז געווען בלויז צו די כהנים, קומט דאך אויס, אז די נתינת הס"ת איז געווען צו אלע שבטי ישראל — א חוץ (די לויים פון) שבט לוי?!

דערפאר איז רש"י מדגיש בפירושו: „נתנה לבני שבטו", אז דאס וואס משה רבינו האט געגעבן די ס"ת צו די כהנים האט עס געמיינט א נתינה „לבני שבטו", ווייל די כהנים האבן אין דעם פאר־טראטן דעם גאנצן שבט לוי [17], פונקט ווי כל זקני ישראל האבן עס גענומען אלס כל שבטי ישראל.

און דאס איז אויך דער טעם פאר־וואס דער פסוק איז מוסיף „(הכהנים) בני לוי" ווייל מ'האט זיי געגעבן די ס"ת ניט אלס כהנים בפ"ע, נאר ווייל זיי זיינען „כהנים בני לוי", פון שבט לוי (נאר זייענדיק די כהנים „שרים" [18] פון שבט לוי — זיינען זיי בדומה פון די זקני שבטי ישראל — די פארטרעטער פון גאנצן שבט).

— הגם אז בכלל זיינען די כהנים בהבדלה פון שבט לוי [19], א מחנה (שכינה) פאר זיך [19*] — איז דער פירוש אין דעם, (ע"פ פשוטו של מקרא [20]), ניט אז זיי זיינען אינגאנצן אפגעטיילט געווארן פון שבט לוי, נאר אז אין צוגאב צו זייער מעלת הלוי' האבן זיי אויך מעלת הכהונה.

פון די הוכחות אויף דעם:

א) רש"י ברענגט אראפ אין אנהויב פרשת בהעלותך: „למה נסמכה פ' המנורה לפ' הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים . . שלא הי' עמהם כו' לא הוא ולא שבטו א"ל הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות" — וואס פון דעם איז מוכח, אז כאטש דער ענין פון הדלקת והטבת הנרות איז שייך נאר צו אהרן (כהונה [21]), איז דאס אבער א השתתפות פון [22] דעם גאנצן שבט — דער אויב־ערשטער האט דערמיט אראפגענומען דעם פארדראס וואס „לא הוא ולא שבטו כו'" [23].

ב) נאך דער מחלוקת קרח האט דער אויבערשטער געזאגט צו משה'ן: „קח מאתם מטה מטה גו' שנים עשר מטות גו' ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי כי מטה אחד גו'" [24], און ווי רש"י טייטשט: „כי מטה אחד — אעפ"י שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לבד ולוי' לבד מכל מקום שבט אחד הוא".

---

17) וכן דייק בפ' תבוא (כט, ג) „נתן משה הספר תורה לבני לוי . . את בני שבטך כו'".

18) פרש"י יתרו יט, ו. וראה ג"כ פרש"י שמות ב, טז.

19) וכמש"נ (דה"י א כג, יג) „ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם גו'", ובלשון הרמב"ם (הל' כלי המקדש רפ"ד): הכהנים הובדלו מכלל הלויים כו'.

19*) פרש"י במדבר ב, ב.

20) ראה שקו"ט ע"ד ההלכה בס' חקרי לב או"ח סי' לה.

21) כלשון רש"י „שאתה מדליק ומטיב כו'". וראה תו"י יומא כד, ב ד"ה הדלקה. וראה צפע"נ הל' מת"ע לג, ג־ד (נעתק בצפע"נ עה"ת פ' בהעלותך ע' פז־פח); ועוד. ונתבאר בארוכה — ע"ד הפשט — בלקו"ש חי"ח ע' 100 ואילך.

22) ובפרט שבתנחומא (בהעלותך ג) ובמדב"ר (פט"ו, ג) מסיים: „לכך נאמר דבר אל אהרן וגו' בהעלותך ואח"כ קח את הלויים", ורש"י מביא רק דשל אהרן גדול מצד הנרות כו' (רק עניני כהונה כו'. וראה תנחומא שם ה. במדב"ר שם, ו). והחילוק י"ל: בתנחומא (שם, ג) ובבמדב"ר (שם, ג) „והיו מצירין ואומרים כו' " (כל שבט לוי), משא"כ בפרש"י (ועד"ז בתנחומא שם, ה. במדב"ר שם, ו) „חלשה אז דעתו" (רק של אהרן) אף שהסיבה הייתה גם „ולא שבטו".

23) וראה תנחומא (שם, ה) ובמדב"ר (שם, ו): ומי הי' נשיא הלוי זה אהרן כו'.

24) קרח יז, יז־יח. וראה תנחומא ובמדב"ר שבהערה הקודמת.

ד. לויט דעם איז פארשטאנדיק — אויך אין דעם לימוד ע״ד ההלכה — וואס מיט די ווערטער „(הכהנים) בני לוי״ איז דער פסוק (ס״פ שופטים) מרבה בעלי מומים (כנ״ל ס״א):

כשם ווי בעלי מומים, הגם זיי זיינען כהנים, ביז אז אוכלים בק״ק — וואס די אכילה איז מכפר [25], ווערן זיי אבער אנגערופן „זרים״ לגבי כהנים תמימים — ווי ער זאגט אין ירושלמי [26]: „הוא זר הוא בעל מום״ — אזוי זיינען די בני לוי, כאטש זיי זיינען „שבט אחד״ מיט די כהנים, ווערן זיי פארערעכנט ווי „זרים״ לגבי כהנים; און מצד דער דוגמא איז „בני לוי״ א ריבוי אויף בעלי מומים.

און אזוי אויך בנדו״ד: דאס וואס מ׳האט געגעבן די ס״ת צו די כהנים, איז ניט געווען צוליב זייער (קדושת ה)כהונה פאר זיך, נאר אלס „כהנים בני לוי״ — אלס כהנים וואס זיינען אויך כולל דעם ענין הלוי׳ (כאטש דאס האט אין זיך ענין ה„זרות״ לגבי חלק הכהונה שבהם).

ה. עס איז אבער נאך אלץ ניט גלאטיק: וויבאלד די כהנים זיינען פארט אויסגעטיילט פון די לויים — ביז אז עס איז געווען א באזונדער מחנה פאר זיך [27] — פארוואס האט מען זיי טאקע ניט געגעבן די ס״ת אלס כהנים באזונדער, און ניט נאר אלס „שרים״ פון די לויים?

און אזוי אויך בנוגע די צוויי אויבנ־דערמאנטע ענינים — (א) הדלקת והטבת הנרות וואס איז במקום „חנוכת המשכן והמזבח״ (ב) מטה דמחלוקת קרח — פארוואס האט מען דארטן ניט אפגעטיילט די כהנים פון די לויים?

ואדרבה: אין די אלע דריי ענינים וואלט לכאורה געווען מער מסתבר אויסצוטיילן די כהנים פון שבט לוי:

א) בנדו״ד כאטש עס שטייט [28] אויף גאנץ שבט לוי „יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל״ — אז זיי אלע דארפן לערנען תורה מיט אידן — פונדעסט־וועגן, האבן די כהנים אויך אין דעם א באזונדערן תפקיד, וואס דוקא אויף זיי שטייט [29] „ובאת אל הכהנים וגו׳ והגידו לך גו׳ על פי התורה אשר יורוך גו׳״, „ועל פיהם יהי׳ כל ריב וכל נגע״ (וואס דאס געפינט מען ניט ביי לויים בכלל) — האט מען זיי געדארפט געבן די ס״ת באזונדער, ניט צוזאמען מיט די לויים.

ב) די מצוה פון (הדלקת [30] ו)הטבת הנרות איז דאך שייך נאר צו כהנים, וכל׳ רש״י הנ״ל: „שאתה מדליק ומטיב את הנרות״, און לויים זיינען אסור בזה גלייך ווי כל שבטי ישראל, ובמילא האט פאר די לויים געדארפט זיין אן (אנ־דערע) השתתפות אין חנוכת המזבח.

ג) די טענה פון קרח „ומדוע תתנשאו על קהל ה׳״ [31] איז בכלל ניט געווען אויף שבט לוי — קרח אליין איז דאך געווען א לוי — נאר דוקא אויף כהונה בפ״ע, ווי ער זאגט [32] „ובקשתם גם כהונה״ — און די מטות זיינען דאך געווען „למשמרת לאות״ [33] אז „ולא ילונו עוד

25) תצוה כט, לג. רמב״ם רפ״י מהל׳ מעה״ק. וראה ג״כ סהמ״צ להצ״צ מצות איסור עבודת בע״מ כו׳ (ע׳ לא) מצות אכילת ק״ק (ע׳ צ).

26) יומא פ״ב ה״א.

27) ראה לעיל הערה 19*.

28) ברכה לג, י.

29) שופטים יז, ט־יא. כא, ה.

30) ראה לעיל הערה 21.

31) קרח טז, ג.

32) שם, י. וראה בזה בארוכה לקו״ש ח״ח ע׳ 104 וש״נ.

33) שם יז, כה.

על הכהונה"[34] — וואלט דאך געווען מתאים אז די כהנים זאלן האבן א מטה פאר זיך.

ו. איז דער ביאור בזה (בפנימיות הענינים):

כאטש אז סיי די כהנים און סיי די לויים זיינען ארויסגעהויבן געווארן פון אלע אידן צו דינען דעם אויבערשטן[35] און זיין מובדל פון עניני עוה"ז[36], איז אבער דא א חילוק צווישן זיי: א כהן טאר זיך ניט מטמא זיין[37] (און דעריבער טאר ער ניט ארויסגיין אין חו"ל[38]), אבער אויף א לוי איז ניטא דער איסור. ד.ה. א כהן איז אינגאנצן מובדל פון ענינים של היפך (הקדושה ו)הטהרה, ביי אים מצד עצמו טאר ניט זיין קיין טומאה, משא"כ ביי א לוי איז ניט אפגעפרעגט אן ענין פון טומאה. אבער אז ער דארף טאן עבודת הלויים — דארף ער זיך מטהר זיין[39].

עד"ז איז עס אין די מדריגות „כהונה" ו„לוי" וואס זיינען דא בא יעדן אידן[40]: בחי' „כהן" איז די מדריגה אין נפש[41] וואס דארטן איז ניטא (רירט ניט אן) קיין טומאה[42]; און בחי' „לוי" שבו איז די מדריגה וואו טומאה קען דארטן יא אנרירן, און די עבודה מצד דער מדריגה איז צו מבטל זיין (טבילה — אותיות הביטל[43]) די טומאה.

אין אנדערע ווערטער (ובלשון התניא[44]): כהן איז דער מצב (עבודה) פון אתהפכא, ס'איז ניטא קיין רע, ע"ד מעדנים „ממאכלים ערבים ומתוקים"; לוים — אתכפיא, מ'ברעכט דעם רע ומבטלו, ועי"ד מעדנים „מדברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב כו'".

לויט דעם איז פארשטאנדיק פארוואס אין די דריי ענינים הנ"ל האט מען ניט אויסגעטיילט די כהנים פון די לויים, ווייל די כוונה ותכלית פון די דריי ענינים איז צו באווארענען און מתקן זיין אן ענין בלתי רצוי, וואס דאס איז פארבונדן (ניט מיט בחי' כהן וואס האט ניט קיין שייכות מיט רע, נאר) מיט בחי' לוי דוקא; און דעריבער, איז עס אפילו ביי די כהנים גופא געווען ניט צוליב מעלת הכהונה שבהם, נאר מצד ענין הלוי' שבהם.

ז. והביאור:

א) בנדו"ד: נתינת הס"ת איז געווען ניט צוליב לערנען תורה סתם, נאר בעיקר כדי צו באווארענען א הנהגה בלתי רצוי', וואס דערפאר האט ער די

34) פרש"י שם. וראה רמב"ן ומפרשי רש"י.

35) ראה עקב י, ח. ובפרש"י. ובל' הרמב"ם (הלכות כלי המקדש רפ"ג. וראה רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב): זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש כו'.

36) ובל' הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל שם): הובדלו מדרכי העולם.

37) ר"פ אמור.

38) רמב"ם הל' אבל פ"ג הי"ג. טושו"ע יו"ד סו"ס שסט.

39) להעיר ממרז"ל (מנחות בסופה) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה (אף שלא נמצא בשעה זו כהן ולוי שעוסקים בהל' אלו).

40) ראה רמב"ם (הל' שמיטה ויובל שם הי"ג): ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש וכו' קדש הקדשים.

41) להעיר מזח"ב צה, א — הובא באגה"ק סי"ב (קיח, א) — דהנשמה נקראת בת כהן.

42) ובפרטיות יותר, בחי' כהן סתם, מכיון שמותר לו ליטמא „לשארו הקרוב וגו'", אינו מובדל לגמרי מענין הטומאה; משא"כ בחי' כה"ג (שלמעלה, ואצל כאו"א) הוא מובדל לגמרי מענין הטומאה — ראה בכ"ז לקו"ש ח"ז ע' 156 ואילך.

43) סידור סוף כוונת המקוה (קנט, סע"ד). ושם: אלא שנתחלף הוי"ו בה"א.

44) פכ"ז.

ס״ת געגעבן דוקא נאָך די תוכחות וכריתת ברית פון פ׳ תבוא און נצבים [45].

ב) (הדלקת ו)הטבת הנרות האָט גע־האָט אַ פאַרבונד מיט „חלשה דעתו״ פון אהרן, וואָס דאָס איז אַ תנועה פון תשובה וואָס נעמט זיך מצד בחי׳ לוי שבו — וכללותה אורה יוצאה צו דער גאַנצער וועלט [46] וואָס (אפילו מעט) אור (איז ענינו — אויך זיין) דוחה חושך.

ג) מחלוקת קרח: קיחת המטות האָט געהאַט אַ שייכות צום ביטול ותיקון פון מחלוקת קרח, ווי עס שטייט [47] „והשכו־תי מעלי את תלונות בני ישראל גו׳״,

און דעריבער זיינען די כהנים ניט געוועזן אויסגעטיילט פון שבט לוי ביי די דריי ענינים.

לאידך גיסא, זיינען די כהנים (און אהרן) די שלוחים פון שבט לוי דורכ־צופירן די דריי זאַכן, ווייל דורך דעם האָט זיך אויפגעטאָן אין דעם תיקון ותשובה ביידע מעלות: בחי׳ לוי ואתכפיא — מ׳איז מתקן דעם רע, בחי׳ כהן ואתהפכא — דער תיקון הרע איז בתכלית השלימות [48], אין אַן אופן פון אתהפכא **חשוכא לנהורא ומרירו למתקא**, עס ווערט כולו טוב.

(משיחת ש״פ נצו״י תשכ״ו)

45) וכן לקמן בפרשתנו לא, טז ואילך. שם, כו ואילך.

46) תנחומא תצוה ו. שם בהעלותך ב. ויק״ר פל״א, ז. וראה ירושלמי ברכות פ״ד, ה״ה.

47) קרח יז, כ.

48) וכיון שג״ז עיקר — לכן א״א בלוים סתם, ואסורים ב(הדלקת ו)הטבת הנרות.

וילך ד

א. בנוגע צו מצות הקהל שטייט אין דער משנה (און אין גמרא)[1] כמה פרטים, רש״י אָבער בפרשתנו זאָגט נאָר פרטים אחדים בענין זה, וואָס פון דעם קען מען וויסען וועלכע פרטים זיינען מוכרח ביי הקהל לפי פשוטו של מקרא.

רש״י שטעלט זיך אויף די ווערטער[2] „תקרא את התורה הזאת״ און איז מפרש: „המלך הי׳ קורא מתחלת אלה הדברים כדאי׳ במס׳ סוטה על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה״.

די פרטים וואָס רש״י זאָגט שטייען אין דער משנה אין מס׳ סוטה, אָבער אין דער משנה שטייען נאָך כמה פרטים וואָס רש״י ברענגט ניט אַראָפּ [ווי אַזוי מען האָט געגעבן די ספר תורה צום מלך; וועלכע פרשיות בפרט ער האָט געלייענט; די ברכות וואָס דער מלך האָט געזאָגט נאָך דער קריאת התורה]. און דער טעם איז מובן בפשטות, ווייל ענינו של רש״י בפירושו עה״ת איז צו אָפּטייטשן פשוטו ש״מ, ״ניט אַראָפּצו־ברענגען פרטי דינים פון מצות. איז ניט מובן פאַרוואָס ברענגט רש״י אַראָפּ אָט די פרטי דינים, דלכאורה א) פון וואַנעט איז דער הכרח אויף זיי בפשש״מ, ב) זיי זיינען אויך ניט נוגע צו הבנת פשוטו של מקרא.

דער ערשטער חלק פון פירוש רש״י „המלך הי׳ קורא מתחלת אלה הדברים״ — איז פאַרשטאַנדיק: דאָס איז דער אָפּ־טייטש פון די ווערטער וועלכע זיינען געזאָגט געוואָרן „ליהושע״ און צו זקני ישראל: תקרא את התורה הזאת. א) „תקרא״ ל׳ יחיד — דער צו וועמען מען זאָגט גלייך נאָכדעם „הקהל״ ל׳ יחיד — א יחיד וועלכער קען צוזאַמען קלייבן „את העם״ איז דאָס דער מלך — „המלך הי׳ קורא״, און ב) „את התורה הזאת״ מיינט „את התורה הזאת לאמר ה׳ אלקינו גו׳״ — „מתחלת אלה הדברים״:

אָבער דער המשך פון רש״י „על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה״ — די דינים האָבן לכאורה קיין שייכות ניט צום פירוש אין פסוק.

ב. לכאורה קען מען זאָגן, אז בנדו״ד וויל רש״י מודיע זיין ווי עס איז פאַר־געקומען די מצות הקהל, היות אז דאָס איז געווען נאָר בזמן הבית, און א בן חמש ווייס ניט ווי אַזוי דאָס איז געווען, און דערצו איז בזמן הבית גופא, איז דאָס ניט געווען קיין דבר הרגיל, נאָר איין מאָל אין זיבן יאָר, דעריבער זאָגט רש״י „כדאי׳ במס׳ סוטה״ — אַז די פרטים פון מצות הקהל (וואָס רש״י זאָגט ניט) זיינען דאָ (און אויב מען וויל קען מען זיי לערנען) אין מס׳ סוטה.

דער פירוש איז אָבער ניט אויסגעהאַלטן, ווייל: א) קיום מצות הקהל איז א סך איינפאַכער ווי א סך אַנדערע מצות וואָס זיינען געטאָן געוואָרן אין ביהמ״ק, אַנהייבענדיק מיט הקרבת הקרבנות וכיו״ב.

ב) לויט דעם האָט רש״י זיך גע־דאַרפט אָפּשטעלן ביי די ווערטער כדאי׳ במס׳ סוטה — פאַרוואָס ברענגט ער פון דאָרט די פרטים „על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה״.

ג) רש״י האָט געדאַרפט זאָגן „כדאי׳ במס׳ סוטה״ בתחלת פירושו אָדער

1) סוטה מא, א ואילך.

2) פרשתנו (וילך) לא, יא.